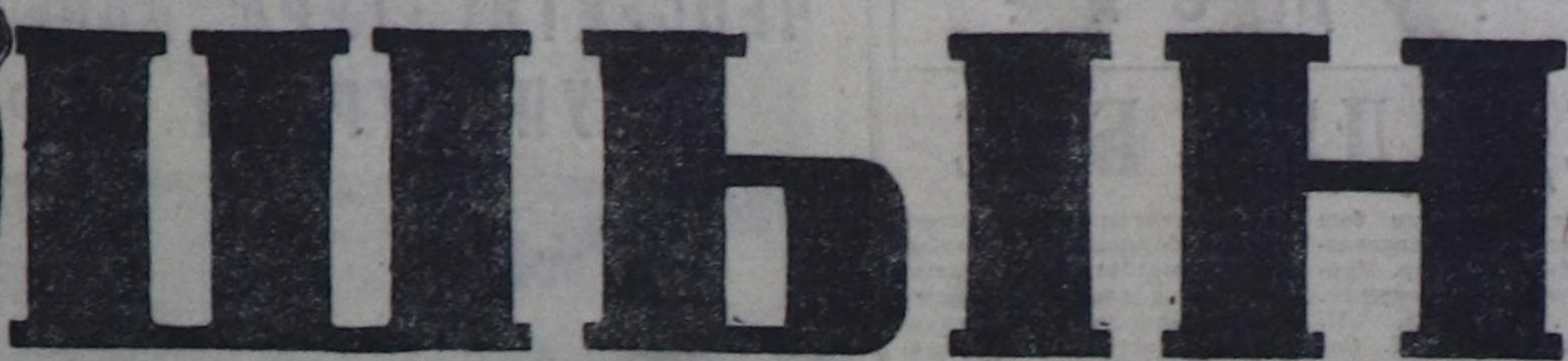

Өртөө 3 көпөөк

СЭКП-НИҢ XXVII СЪЕЗДИЗИН ТӨЛЕПТИГ УТКУУР

Декабрь 16-да әт М. С. Горбачевтің Ирак Республикасының ССРЭ-де найыралдыг ажычты аян-чорук кылпы келген Революстуг командал чөвүленимиң Даргазы, Президенти С. Хусейн-биле беседасы бооп, оң үсинде сал-онаалдарың тодаргай сол-чушкунары болган. Совет-ирак харылазалары улам тегүленимиң болгаш эелегей-нин хай-хай чутула айтыр-ларын, оң ишиңде Чөөкү Чөөн чүкте байдалың, араб чуттарыны болгаш удустар-нын боттарынын хамаарышпас чыгуу болгаш бот-эргезин быжыгалаар дэп, быжыг ба-за чөптү тайбын дэп деми-селин чугаалажып көргөн.

Беседда ажил-херекчи, ижин-кара чок болган най-ралдыг байдалга өрткөн.

Анаа СЭКП ТК-нын Полит-бүрө кижигит. ССРЭ-ниң даштыкы херектер министрин Э. А. Шеварднадзе болгаш Ирак Республиканың Революс-тут командьшалыгының чөвү-ленин кижигитү. Премьер-ми-нистринин ораалкычы бол-гаш даштыкы херектер ми-нистри Т. Азиз олар киришкен.

(СЭТА).

Совет удуртууганын чыныгы-биле Ирак Республикасынын Революцуту командиядан чыгуулелиин Дагдыз, Президентиин Садым Хусейн, декабрь 16-да Москвага кайрылган ажилчы аялчорук кыллып чыгып келген.

Аэродомга окуу СЭКП ТК-нын Политбюро келжигут, ССРЗ-нун Давид Советинин Поезидиниин Давид А. А. Громыко, СЭКП ТК-нын Политбюро келжигут, ССРЗ-нун Даштыкы Кертиин министр А. А. Шендидиз, СЭКП ТК-нын Политбюро келжигутучте кайдалат, ССРЗ-нун Давид Советинин Президиумунун Дагдыздын бирги орадакчыны В. В. Кузнецов болган албанчы еске даа кижилер утгаан.

(СЭТА).

ЭДЧ-ийн 41-ги (зөлчлөр чок) сессияныг хуралтай Совет Социалистиг Республикаар Эвэлэлийн делегациязын СЭПК ТК болгаш ССРЭ-ийн Министрлер Чувулыг бадлайла. Сессияныг хуралы декабрь 17-де Москвага ажыгтымар.

Делегацияын составында: СЭПК ТК-ыны Полбторбо кижигитү. ССРЭ-ийн Министрлер Чувулыгын Даргазы Н. И. Рыжков (делегацияын баштымы), СЭПК ТК-ыны По-

дат, ССРЭ-ийн Министрлер Чувулыгын Даргазынын бири ораалкчымы, ССРЭ-ийн Курлал даргазы Н. В. Талзын, СЭПК ТК-ыны орсотары К. В. Русяков, ССРЭ-ийн Министрлер Чувулыгын Даргазын ораалкчымы, ССРЭ-ийн ЭДЧ-де доктаамал талдэлекэиз А. К. Антонов, ЭТКК-ын даргазы Г. И. Марчук, ССРЭ-ийн даштымы херектер министриин бири ораалкчымы В. Ф. Мильдберг олол кирсенер.

(СЭПК)

Эш А. В. Кириния Тыва АССР-ниң юстиция
министринге томуйлаар дугайында
ТЫВА АССР-НИН ДЭДЛИ СОВЕДИНИН
ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң док-
таадыры бола:
Эш Анатолий Васильевич Кириния Тыва АССР-ниң юсти-
ция министрине томуйлаар.
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң
Даргазы Ч.Д. ОНДАР.
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң
Секретары Н. БОЙДУ.

Кызыл хоорай,
1985 чылдың декабрь 17.

Тыва АССР-нин Дээди Совединин алдыгы чы-
жынын ийги сессиязын ажитынарыннын дугайы
Тыва АССР-ниң Дээди Совединин алдыгы чыжынын
ийги сессиязы 1985 чылдың декабрь 20-де СЭПК Тыва
обкомунун Политиктиг чырдыштын бажынын улуг
залында эртеринин 10 пикта ажиттынар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүнүн алдыгы чы-
жынын депутаттар төлээлекчилериниң чөвүлелиниң
хуралынын дугайы

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүнүн депутаттар төлээлек-
чилериниң Чөвүлелиниң хуралы 1985 чылдың декабрь 20-
де СЭКП Тыва обкомунуң Политиктиг чырыдышчынын ба-
жытыпта 9 шак 30 минута болуп.

Тыва АССР-ни Дэди Сөвөдийн алдыг чы-
жынын депутаттарын кичээсинге
Тыва АССР-ни Дэди Сөвөдийн ийги сессиязынга кел-
ген депутаттары 1985 чылдын декабрь 18-19 күнлерин
Советтер бажымынга эртингиин 9 шактан оожукчулук 20
шактан чедир, 20 шактан № 107 бажынетке, 1985 чылдын
декабрь 20-21 ССКП Тыва обкомуну Политинг чыры-
мышкын бажымынга эртингиин 8 шактан эгелер бүтүр-
кээр.
Телефоннар №№ 2-55-42, 2-25-23.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиниң алдыгы чы-
жынын доктаамал комиссияларының хуралдарынын
дугайы

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиниң доктаамал комиссия-
ларының хуралдары 1985 чылдың декабрь 19-та эртенги-
ниң 10 шакта Советтер бажыңдыга болур.

рер оивалдазын 101,7 тонна кылдыр күчүстөксн.

Коллективте шунту 24 кижн ажилдап турар. Чөөн-Хөмүк болгаш Сүт-Хад районнарынң сүт-бараан фермаларындан келген сүтүү өй-шаанда хүлөөл ап, болбайрамын турар.

К. ЧӨРЕЕ.

Кла-Хем районунун Совет Гыва» союзунун тугдугулары он бири беш жылдын соңугу чынында 198 муң буюбундн аямын шигебдн алыр турган, ону он айлардын түнөсн-биле 273 муң буюбн кылдыр ажыр күтсө-кениер. Тугдугалар союздугдугдугдуге бн чылып те-дугур негек калжазынчы туг-дугур, хыммс фермазында бе-лаар калжаны, Чинге-Дягда гараа хулөп алыр шап шө-дүн, бир чуртталга бажмын болган 500 баш хой турар калжанын пландан дашкаар

туткан, дужаганыар. Бо ажалдыгара иделпейлг чо-руун Хемер-оол Маадыр-оол-дун, Монгуш Выйстай-оолдун, Геннадий Кундастын брига-далары көргүдү, коллекти-винге күш-ажылдын сагылта-чурумун күштөлдүргөнинден, тугдуг материалдарынчн кам-налганын чептүг чорутканын-дан тугдуг ажалдыр бн чы-лын эки чорутканынчн сов-хозтун тугдуг башкарынчмэ Шоижул Кыргыз чугаалап ту-рар.

Союзхотун тугдуглары планнаттыгын тугдуг-монтаж

ажылдарында алгача жы-зат буюу септелсе ажалдыгын баша хайлап туттумга ту-ганар. Чайгы үерлерде тугдуг бригадалары нитиничн ми-лынга 43 тона чагаан сиз-генин кезип берип, массалык кыргача эвөш эвөс үлүү киригенер.

Ажыл-агыгынчн тугдугу-лары он иягга беш чылге бо-диг тура-сортукту кирип ту-рарлар. Ол беш чыла олар-нын мурунда эвөш эвөс ажалдыр планнаттыган.

К. НАПТИЯ-ООЛ.

Чадангайны ажлаар заводуу ССКП-ийн XXVII съездине гэж утгуурт бодитын социалистич хүмүүслег ая, съездине ажмыгнхуунег чедир бирги квар- талын планныг оонаалзан күүсөдирин хүлээн. Коллективн ажиллаа чедир яврынгуу улаун доозун, шал- ныг темп биле, ажиллаа чадангай аар.

Заводтун ажилшчиллери айлмн гэсинеде- ле күүсөдирин рапорттан.

Беш чыл, планын буту көргү- чүл, талын биле, октябр

Полюхч чылда 592 муу

рублдин барааныг проду- циязын бугуур тургаш, да- кабры 1-де 627,3 муу рубль- тег чедирин. Бугуур тур- гаштын аарынын планн а- ланы 597 муу рубль тур- гаш, дакабры 1-де 627,6 муу рубль кылдан- саттандырган. Но чылды ая- сарангай, 90. тонаны бугуу- ртун ажиллаа чадангай

[illegible]

НЕГЕЛДЕНИ АМ-ДАА БЕДИДЕР БИС

Төрөнч чуртустуун амадырайында беш чутуга эе чадада эриңчилер политиктиг болгаш күш-ажыкты бедик көтүрүтүүсүнүг ажилда турар. Олар партияны сөөд мүрүнүч документи-лерин ийи-беш чутуудагы түрүп дүтүтүшпаш, ол уугу болушукта уктустур социализмчы нарышты улам каз-баргаш. Районун экономика-тиг болгаш социал хөгжүд-леш партия организациалары-ны күчүсүнүн ийи-беш чуту-дагы ийи-беш чутуудагы уугу-буле хамаарышын эки билал, кол кичингейи эко-номиканын чутуга айтыр-ларчы мөшөн турлар.

Оңгу беш чыл буле де-иэрге, мында чамалы буур-гааралашкынар бар. Чижээ-де мурунда эрткин беш чылдын сөөгү чылдаанын-га, бодарга, сохотарын ийи-ти продукциямыда сөөдө бар. Көдө ажыл-күш про-дукциямын ийи саарыл-габы 6,5 хуу көдүдө. А он-гу беш чылдын сөөгү чыл-дына сохотар 374 муң рубль карылгалы турган болса, эрткин чылын 873 муң рубль оруталгы болган. Он бирги беш чылда сохотар күрүнгө 8220 тонна элт ду-жар пламын дөрт чыл он айларда күтүсидик. Ол-ла-де дөдө дайымда ажыр 96 тон-на сутту, 114 тонна сутту са-ткан. Ол-ла үеин ийи-беш чылгы эдиини, дүктүп бөт-төнүн куудула. Маймыг бо-ла, шөр малдарын, төвөн-ни баш савы сөөк.

тарава болгаш мал чечиниг хөргөзгөр култураларына тарап сүтүрүп, дүүжүтү бедидеринин агротехниканын хөмчөгөсүн ая чорудуу келген. Бичагылаш тараа култураларынын дүүжүтү агротехника кертканын бот ортумуна биле 80 центнер болган. Чыгыш чамалдыг ситениринин, картофедын дүүжүтү база алган.

Партиянын сээсидинге бедидерлер районуна партиянын органдарына келген болгаш аягындагы калдарынын жымжалын сталь болган методтарына элэ тургузарынын чымалына болуп, итегедэ бедир. Продукцияны шынарын өкжидериче утлагын кемчегерин боттандырыл келген. Бо айтыргыларын, айюмкун пленумарына, бюро болгаш партия активинин хураалдына кичөөнөтүн ин тевүнге туруп келген. Ол чамык түпнелдериде болган. Чимжэ, районда кол туудуг организацияна — № 3 КМК-да күш-жымжал бүүдүрүктүктү сс хуу өүпү, тудуктул бот-унези он ийи хуучингын болгаш чөбрös сс муон рублди камнал алган. Район тевүнде чеди чот ажыгы урурлар өөрөнүр шылагын, кыры урга он алды сс чамалык аямжалдар үлөтүр бараанар магазин, «Нарын», «Чал орук» совхозтарда каймыкындаа-ийи чот саар иени кыер кыжалаларын, Эрон аягында туубау аявуду, Бай-Галды түш чот суутуру, шпорт аяды. Кул-чот аямжалын, Эронде агротех бажынин

ажыялалга кириген. Өскөдөн ажалдар кылдынын, суурларда чаа-чаа кварталдар немишпн турар. Ферма, бригадаларына, хову тургундарына электери ырым киригизген. Малчылар кышталарына электежидер ажалды калыбартып турар.

СЭКП-иң ээлечелиг сьездизиян ажиттартуу хукуула-ма-ча чокушуулар оравр.

«СЭКП-иң XXVH сьездизиян» — шалычы куш-ажылыч 27' декада» деп социализм чырышты калбартыппаан, куш-ажылыч коллектежтерде партия эге-организацизияныиң дабычыч арга-шынисы улам беддер суруугаыч салын, коммунистер боттарыиң ажил-херон чаа негеделер дүштүр шүгүдүн көрүп турар. Куш-ажылыч коллектежтерде партияны 23 эге-организациямы, 18 бригада парторганизациямы, 14 парт-бөлүк ажалып, бөлүк коммунистериң 97 хуузу улус ажил-аргыиыиң аязы-бүтү адырдылары ажалдап, башкарыкчы күш бөлүк, планыиң оонадаларыи болган социалисти хуызалеттери күтүс-дөр дөш демиселде хавра туттуган.

Аммылар хандырыга бүдүрүлгө эргелиги, сентеле-тудуг участго, коммуни-ажылыч буадыргы эргелиги, коммуни арманыиң эге-чоруту турган колонияны, районну харалалда беддери, «Нарын» совхозуи № 4 хойжу бригадала болган өскөдөн куш-ажылыч

коллективтер он бирги беш чылдын планын дагалаларын күтүүсүн турурлар. Мурнакчыларынын саям көздүзүн Хайжулар О. Намдал, М. Чүрзал, А. Севилбаа, Н. Ооев, чолаачылар А. Кыр, М. Корчун, сагачы Н. Бар-Хамгал, асманда мурунакчылар болгон өсүмдүк беш чылдын үчүнчү аягында турурлар.

Он бирги беш чылда районун көздө аял-агымын текника болгон энергия биле хандыртылган экижип, сохотазынын кол фондусу өскөн, оң өтгидизинде бууларга базымур кылдынын турар. Районун салгы, хамгырыла, уусу өрөдиге, культура, эмелге албан черлеринин аягында кескү тартылган кылдыган.

Ычылча-ла чедишкени-верге оожургал, планын онааландыры күтүүсүндөгө жожадуашынын биле этежип болбас. Парткомнар, партбюлар, бригада партганизациялары болган партбюлктөр күч-агышын коллективтерин амыдыралык хамыла карсейин, кичилер-биле аякыла ишпей-житпей турарынан чамдик коллективтерде коммунисттер бугадыгы аянтыдогу аял-ага чамас. Оуаммалдан планын дагалалар күтүүсүндөгө хандыртышадан турар коллективтер районд аам-даа бар. Чаа орун» сохоткуз теүтүлде.

№ 1, 2 жана бирги бригадалара партия оргнализациялары, Ленин атыгы сохоткуз сүт-басан фермазында, № 2 жана

жу бригадалында, районуну кургуне баркызынчы салбырында партиядуктеңири аягы ама-да кошкак. Оларын болгаш еске-да эге организацыйаларын аягында идея кейжидер бистен негеттинген турар. Ылаңгыя коммунисттерни бугурулуенин харымы салгалык участоктарына шыгып таарышты тургузарларын аягы-херекке харысылгалык беделде негеттендеки уенин байдалын аягы тургузар апарар. Куп-аымычак коллектив бугурулуке кижилер-биз кижизидилге ажилын хуа бурдуе шыгырайныгайдыр, оларын аягы-херекке киржилгезин идеякейжидер, кижиле бурдуе бодуну ажилдар черинге ак сеткилдиге, дозу кутш-биз ажилдар турарын чедиле алыры чугула сорулгависе болуп тургула.

СОКП ТК-нин айтмышкына-нарыкта душтур районуну кезде ажил-агылынга тодарагы чартылааларын кылмыр, ылаңгыя чер ажилынга зона системасы шигиндиге апар, ортемте уидеелон аргаларга дагылаш, алаа интенсивност технологияны непередири, сутаттыг черлерин ажиллаар талазы-биле сорулгаларын боттадымыр, малдын продуктуну бедилди, укузаван ажитивизинга оон баш сапалык турму ала болгаш чар ажилын интенсивност хонгудеин боттадымыр чугула айттыгы болуп тургула.

А. МОНГУШ.

СЭКП Эриэн райкомунун бийиги С.ЭРАМ.

Россията 1905 чылдың декабрының 600-чепсектиг турар

хоорайларынга болгаш де-
вискээрлеринге боо-чөпсөктүгү-
тура халымышкынар ашты-
рымшкыныг бооп доозуду-
даа, пролетариат бастыр-
баан. «Москваңың ажылчы-
нарың маадырлыг чоруу-
хоорайың болгаш кедээниң
ажылчы массаларыга чү-
зү-баазын истеп-сүрүшү-
күңнөр тураажок, ханы истеп-
арттырып, улуг дүймээзиниң
болдурган» — деп, В. И. Ле-
нини демдегдээ.

В. И. Ленин Декабрь тур-
хаймышкыныга марксисч-
ханы уюлдеди Берген, оол-
делегейге төөгүлүг улуг
ужур-дузаан сайгарып көр-

Партияның область конференциясының делегаттары

БҮЗҮРЕЛГЕ ХЕЙ-АЪТ КИРГЕН

Сүге-Маалдыр Самбуунун хей-ичитчиң хүдээлгээрлээ-хей: комсомолдун хүрөөлөө-тиинге тургал-ла, бодунун ти-ноон коллектив — «Тыва септелге-тууг» трестин Эр-зияне септелге-тууду участо-циянуу комсомол эе организ-циязынның секретары болуп ажаллап турган. Комсомол-дун област конференциязын-нын делегаты болуп баш че-риран. Эркин район Советиниң делугаты турган, ал Эркин кедээ Советиниң делугаты.

Партиянын Эркин район конференциязынга оон адым-партияның XX област кон-ференциямынче баар делегат-тарынң арамга ааан. База бир бедик бузурал. Анык коммунист Сүге-Маалдыр Сам-буу шыман-ла бузуралге те-тпитти киж. Оон ажал-ичи-чи шынарлары хей-ичитчиң соруу-биле, бодунун болгаш шй-өрүтүн мурунга харым-салганын буртун мелеерп би-дир-биле каттыкка.

Кыш чаа дүшкөө-даа бол-за, соотуг аатгы. Кудумчуда беш киж иччиң уруталар чуйгузу туткан турар. С.-М. Самбуу болгаш оон бригада-зынын кожитгунери ол. Үр-гүчү амык чүрөө адынта ажалдаар, чүгө септелге үе-нинде дээржир адынта турар болгаш пизг-соонка дымныла хүрөп арымны, туең хар хи-ре номолыг кестур, эрес ка-рактерлыг эр—бригадир Сүге-Маалдыр Самбуонич Самбуу

болза, менче чардыгып, салган айтарыларымыз тодараган, уткалы чарылар боорун кызып турду. Эскелериниң аяк-ижиңи хундулду, уе-тасын камнап болуп кичи деп чтеп ийлеп болуу...

Бай-Даг суурга төртүнчү оолдун амыралары орун окурдоран на туудукунуң бадымны тударыкча угаваан. Баштай 1970 чылда Балыкынның профтехучилищенин дошмак, механизаторуниң шиймалыган алган. Оон Сарыг Сепке автошкола дошмак, чолачык болган. Совет шеригиниң хурелениге албан ирттирген соонка 1977 чылда чедир район экинчигениче чолачылап турган. Ийчылза-да, тууду он сепкил-сагыжыга чоорту кирип, туудукунуң мергежиин шийип алырыче албазакан. Ийет, он эске-да аякыга бейи энес ачымдан болуп турган болбойн аан. Ийчылза-да чогу-м-ка бо аякыга таарымп, бодунуң амыралары туружу моон тыкпын ан. Сүте-Маалдыр бызаныч, херек бола таемерле ачымдарын база кылпн шыдар.

1979 чылда эш-өрү ону британдар кылдыр сойгана. Он эгелетем, британдыкын күш-ажымн калчар кып орканизаствар, кичи бүртүтүп салымчыкынан анаа узаттырар дугайында үргүчт боду чорурру апарган. Эрани суур узгадым өскөн тутум, септеле-те-түтүгүтүгүтүгү коллек-

тивийден медалдарга базга утгаркан. Чая чуртгалда бажынарны тудары-биле бергелештир, септелге, чаагайжылдыга ажалдырчыны кичигеңни угадырлар ашар. А.С.М. Самбуукуң бригаданы сөөлүгү үдө чөгүм-на ажалдырны кыпал келген.

Чүгө бө доозукту чылаа беаин бригаданың коллектив районун төпчүткн библиотека системалык бажы-нынны капитал септелгенге эси шынарлыг кыпал, чаагайжылдыга ажалдырныга ий калбаа-биле кыркшын. Кудумчуларда, хос шалдыра уруглар чүгүмлаар керлер, хоккей, футбол ойнаар шалчүтештер бө бригада кежигүнерини ашымдыр.

Сүге-Маалдыр Самданович тудунун мергежилне бердинден болгап эскерлерден баа ону керген. Амыктарны тудут ажалдыга сонуурагын-нын угадым тудуру оңу сетки-ляаи өөрүтү турар. Оларга чүгө экин күзеп, бодунун билге алганы мергежилдин чыгыттары дамчыдым бө-рүнчө үргүчү беаин.

— Бистий септелге-тудут уастогунда аныкка солдуу керге, бригадалык ий солдуу шериг албаны эртинери-биле үдөп чурттуусу. Олар оңу соода дөдир келер болла, уугу өөрүшкү билге күлөзү-аалдыр бис. Билиг-мергежилди бөдир дөдөкере база шалчүт чок, чүгө дөткиме кергүзэр бис. Хоочун туугагы-

лар-биле амыктарынын ар-на-
зында харылаша уузабей ту-
руры өк — деп, С.-М. Сам-
буу чуугаалар оран.

Будутуруге кижи факто-
рунун ролу улут, ол куш-
ажылдын будутурукчулу бе-
дидеринин бир кол кураалы
ру деп чүвени коммунист
бригады өки билеп турар.
Хей-инития даатгаларын
куудей, бригадын ажи-
лыи организастан, боу ка-
рак-кызыл ажилал турар,
ону ол черге утпас. Арага-
лашкыкка удур демосиди
куштудер дугайыша пар-
тия болгаш чакымтн доку-
менталерин С.-М. Самбуу
удур өйү келген деп күтүз-
алган болгаш оларын амыл-
ралга ботандырап дөш-
идеилеийл туржун турарла-
кын бирезин.

Тудуруге 1980 чылда черге
утпас. Ычан ол СӨКК кежи-
гунгине кандидат болуп кир-
ген. Бир чыл өркүндө бут-
шылгадаларын эртип, пар-
тиянын чыгыне кижигуну
алгарга. Коммунист бөдик-
адын сыкпас дөшт бо хүнөр-
ге чедир чоунга болгаш чур-
туна талантин биле бараян
болуп чоруру ол. Депутат
болурунда аныгда, ол иде-
кейлиг агитатор, пропаган-
дистин дузалачыкын. СӨКК-
нын Программанын чыг-
адыгизинин, партия Уставын-
га оскергалелерин төлө-
лелдери-биле участоктун ком-
сомол эге организациянын
кежигунерин ол чоқта ча-
адыгизинин.

тәйиштырган. Редколлегияны уауртуу, хама солун үйдүрөр партияны даалгачы С.-М. Самбуку эки күсүдөн келген болсам оң-биле кызыгаар-даймы турары оя.

Сүте-Маадыр Самданович бодуңун эң-булеуңизди херогон жер зою Зинаида Имагаа-нына-биле кады алды уругун ызырап, киңизинди турарлар. Эрткен чылын организация эш оларга дегем чаа бажыңны берген. Уруглары ж-й-да болза 3. Самбуу ашпанын дегимчегине дамып, Кы-зымдын көдөз ажал-агыч тек-никумуңу 3-кү курууңда бол-бо-өредейге-биле өөрөнүп ту-руп. Бузулт амык үениң, ден-деси сайыраалгы, бажың найыралга, бот-булутга ху-дудеке түдөйлөттиңген. Бү-түлөлериниң бирозаы.

Эраңиңиң бот-оруңа-чарыл-галыг септегел-тууу уңастог-он бирги беш чылым болсам доооуучу чылдың панын-ооналдарың хууса бетинде күсүдөшпөк. Коллективни-күш-ажычын чедишкенине-ринге амык коммунист Сүте-Маадыр Самбууңд бригада-амың кириген үлүү улуг. Партияны област конферен-циямың делегатың соң-гукта туудугу бригади бү-түрөлдөн чалтынылаал, бу-даныңыг, хол тууңуру, эш-ө-рүңе үлөргө болуп ажалдап-турар.

Н. КУУЛАР.

турган. Пролетариаттын чыгуу дургузунда улам калкырып келген стачка шимчозоккин тараачынарийн помешки терге уудр демисели-баз болган солдатарнын баз матростарнын чепектег кидурул тууусукуниери-биле каттышкан демиселдег дредд чадазынга — тура халымчининга четкен. Тура халымчининга туугу большевиктерин баштааны Москва протестарыды бир дугаарин да кадуурген.

Хаанын эрге-чагырганы уудр Москва ажилчыларины байтайгы туучушуктарына база Россиянын дыка хей

Кыштаглааш

С У Т - С

● Барым-Хемчик районкуу «Шекспир» совхозунда шорь малдык кыштаглаашкыны организацияг чоруп турар. Ажыл-агый бо чылын мал кыштаглаашкыныга багай эвес белестеткен. Ниятинин малынга 2750 тоина сиеген 500 тоина сыяс, 490 тоина сенаж болташ еске-да мал чечмелестеттирген. Аягдатылды бир, Биче-Тей салбарында бир курамын кыштарыны туткан. Он аягында кардычлар Зоя Монгуш, Арысол Монгуш, Аяга Ооржак оларын кыштагарында чаш малдын 3 кажалалары

ысыялдың бир уагт ичине
дустарындг болгаш эрте
райго апаргон. Оон амыда
ралында Уагт Октарынын
соонда бистин чуртувусун
болгон яндур уагт чартып
галар алерен кышп туурар
Ботун оон муи кышпа прес
якылаар «Ат-адарны прес
гаш хундүткелди — кутуш
ажымз дээ!» деп шимчотон
инде, Кызыл Пресиянын
ийи куш ажыг бригадалары
зоолчегер, уагтостары, то
мон ажыг алыччынары
СЭКП-ин XXVII съездинде
ге ажалды болдуруга кутуш
ажылар эрдегде киржин
турар. Шаалга Москванын

ЧУКУРТАЛА: Пресинг баррикада түлчүшүнүн рынын кижикчиликте — мад-ри-дружинниктерге тура каал (солгай таламында) «Кызыл Пресса» жуеги «Маадрылыг Пресса 190 чыл» деп диораманык мезо (Трехстороня фабрикалык дружинниктери түлчүш кууче бар чот) (устуле) диораманда чурун көргүсө черип агыт хеври (он та ласында).

П. МАКСИМОВТУҢ фото- дары.

СЭТА-ның фотокроникаы,

тыг эрттирер

БЭЭН

күрүмө дужап турар.
Ферманчы кажаларын сөөттетпин, 50 кире былаа ту бир бар чаа бызаа каажаз туттуган. Он ангыда ферма да чылдыкка системаз кормоочек ажылдын эзелге берген.

«Шенспэр» совхозта мал кыштаглаашкынында мушту чүе мык кылдынтан, четпее чот деп сапан болбас Малчиннарын составы аныктарлан четчелэри оларын чурталга байлалы экижирденче доктаамал агым салыры негеттин ту рар.

М. ООРЖАК.

Кыштаглаашкынны организастьг эрттирер

СУТ-СААН ЭЛБЭЭН

Бир аёвс бир уагу хой сам-
мандан-на ортума-биле дөрт
килограмм дукту кырып ал-
турар болза, малчын кижиге
уагу мактаз таарышпайын
кимчээр. Ол хире көргүзүп
чедип алгыртка ээшш аёвс
күш-ажал үнөр. Бирөөрө
шээр малдын уксаакын эки-
жидери эч чугула. Оом ан-
гыда артем-биле, арга-дуу-
жука, кара кызма чорук-
биле көргөштөрпөт четчир-
сидик баш чөмөри, ачкы-
лаа бөлчүлөөр көстөнөр.

— Күш-ажалдын көстү-
сөткөтү директору В. С.
Селез мурачын, бандк көр-
гүзүгүз хойжуларым! ара-
мык Чолураа салбырын
хойжузу Ф. Д. Самданын
азын кырыбеп турар. Оом
саяап турар-биле алгырта
Фанна Доугаюкка төкүп
лар беп чыдап дүргүзүдү
ортумак күш-ажалчын көр-
гүзүслерин чедип ал келген
Ыччалда-да малчындын
күш-ажалчы туружу, ажил-
кижиге харымсалтайы кы-
чыгытпейден дашкаар артып
кабала.

Чүте дөргө ол бө чыма
хойдан-на ортума-биле
килограмм дукту кырып ал-
ган.

— Колдаа шээр малдын
шүптүзү чарткы нарын дук-
түт. Чамык эм сымжрат-
кырым! баш сымдылар-
дыма-чедип килограмм чедип
дукту кырып алыым — деп
хойчу чутуп алыт.

— Сохотуп! Торгалыч,
дураа салбырлардына кол
дукуда мийиктей бола мал
сүт-барала формалары бар.
Шээр малдын кол нурузу
Ухт-Хеийиң ол чарымын

ЭЙЛИН-ХЕМ салбырында. Чугаа дөргө айма-агынын чоң кааы девисээрлери тайтаа дөбө болган улут-карлыгы шээр малга шоолут таарым чалгыт азеб. Бычакчан оң черлерде чугаа № 3 хойжугу бригадын азебш саяны кыштагалары бар.

Амгы кыптагаш кыжылар белектеренинип себ-буенип кучу-бале ош тоина ситекип кагыт дөбө кезип саралатканын, чоң кааы девисээрлерден ош шаа тоина едекти кургалым кыштагада сеуртуп алганын дугайын Фаина Самалта кижик чугалаан. Херожектен кижик боду хол-бале тудуп ол бутт ажилдага кижикин кайлымы четтиргө ийик. Өштинин ажилы, уруг-дугурынын кижизиндеги-аымыралы, чардыгар өскө-даа аар саар чүтүдөр төнөр азеб.

Бычакчала-даа ол-бө херожектин угула-баптаралары кижирки, ниитинин малын хур тургузар дөш сагымы човашканы кады ажилда турар аш-өбүргө, өгүн өз ээси Биче-ош Кыргызстан Самалта азебш азеб дуза болуп турар. Хойжыларын кыштаанга зоруп оруушта совоктош мал ачыны Кааа-буенип Шаалынын Шалтаг херожектен хойжугу малга чораян. Ош чугалаан болза, Фаина Донгаюнов эрес-кеже кижик, бакын угулугу адым-бегин, кыжы

НГИХ

мал-маганта, ажмы-толгой
эвээш эвээш шав-эвүүш үндүр
чорча-даа, аал-ораным чурт-
тарынга, ажылдаарынга
эзигт болгаш таарымчалыг
кылдыр тургузуу турар.

Хөжөөж хойжуунд озаг-
гай ол тазалы, чедэ бестүр
ныскал, хоран кесте кел-
ген. Орай-саамы, дөмбөр
болза, саймак-даа сэмдэг
кирер. Бүдүл каан соңго-
калгалары арындаа кыла-
наймал турар. Дөрт-беш хар
иштише чаш уругт, оон ма-
нагым, туш-кирип турармы-
даа аажок, ол бычин кижиг
ойнап, халип турар-даа бер-
еа, байжынның эрөөдери
арыг болгаш эмгек-сөөлүм
кырип каан. Бичангаан те-
дөмбөр көөр, ядих-чөк чуур
өскө-даа чүдүдөр таарым-
чалыг байдла хойжу аалды-
тургустунап. Хөжөөж кин
жиңиң тудуу, харымлап ту-
рары ол буту ажыл-херекте
малдай хей продукция алы-
рынга, оюу хуулап салаары
тодартымнас-даа болза, чу-
гула саалдыр.

Ажылга сааттыг, берге та-
лаар улус ажил-аргынның
илалтына мала ажылдың ил-
кы-даа уаастокорыла хей
ажыл белен чүе амыр ту-
дар айы. Самданарынга
кышга өргү, кылгач болур-
да, оон чакенинде төртү
шөөр мал тукар кылдыр
тургуспай. Эсе шаанда ала-
молукту-кызыме жон.

жонктг мыймыктыг бола мал кыштаа турган. Чорунга чавраанда саяктаар доонгымшак, Сергиде-Деде кышкыга шөөр мал кыштадым дегенде, Төрүөс малга муну не ажырба болган, чун дээрге ара-алактар иштине оту-сенгени, кийинки-биле алашпа, мал олар-бачкуну киң талаа-биле черге ажырба. Колан дөвискериңиз үгерге-ле, советтүң он-он чаагы сарактары. Бергедели боөр болза, мал чөмөрияны ырактан сөөртөс.

Сөөлүгү он-он беш чыла дарын дүргүзүлмә төртүн доуну айна кыштагылдар болу берген. Элеэн дүргүзүлгө кыж курулар анга-аңгы чылдарда Санчы Туматтин Николай Виче-сөлдүң, Дамба Доржуун... асе-даа малчынарның кадарган малды кыштага турган. Оларның чаңгыныга-лаа мал кышкы эстүрү талаа-биле кескү чөдүшиниң таварышпа. Вагай чүөс болза, чаш малга дин бажының елүп хөраарымын эрттир болган. Өрө-шүреге дүжери, планннг оналалдарын куусеттимизге кышкыга-лаа күзөңгич өвөс. Кышчанга Серияг-Ден доктормал эе чок артып турган.

Бир өвөс кыштага кайжалы де туткан болза, чаш мал эстүрениңге ону улаштарымчылгы кылдыр кышкыга, малчынарның үгүтү

лап орамы мыпкан, кичи сагым-дегер болган болза, кыска даа болза аңча күзгелдин-биле хойларың кадарар, малчыны чаш талуң эстүрер. Бир каш чыл бурунгаар аңаа Фаина, Биче-оол Самданын ачы-ебүзүзе кып хонуп, Сергил-Денчүп доктанмал малчыларга алаарга.

Чүп саника-ла оларынны күш-ажалынны кирзүтүп «ортукам» болуп келген. Чүп-ге доорге кайы-да малчыны ооналда даалга чагчыс: тер-рүр хойдан-на хураган, бир баштын-а планда көрдүңүз-нениң айы-биле кыргыч-алыр дүк. Ону чедип алырын-ны баядалдарыңан, аргалары-нын дугайында айткырың-дар колдуунда-ла малчыны-ны болуңга артып калыр. Никитин-биле алгырта, дашты-тындаа көргө, ол бүгү шаң-зыг-даа мыпкан. Бир өзүс ха-нылап кирер болза, чүтүм-дө малчынын талазындаа эсе-с совхоз, салбыр, бригадалар-кыштаг бурузунга кичинчел-салыр, оларын кыжааларын-ма бажын эстүренинге та-арымча чок болза, эле кыска-журжур. Ыңчаа «ортукам» кичинчелер кирзүтүлгө «ортукам» эес, кичи болу-р ол дугай мыкма-да баян-дыгир.

Ортын кымын Фаина Сам-дан чүп баштын-а 96 хура-ганын эстүрүп алган. Чүп саника-ла ооң көргүзүлгө-рү 1985 чылта болаарга, эле

куду, ортумаа-биле алырга чык баштанна — 80—85 км чаш хураган аялап ап турар. Ыкчалыдаа төрүтү хой сайымданна бир хураганын ийгистериндаа, бестүрү алыр мен калып малчың күзөсө боор! Ыкчанга хойжу кыштап эле тударыңче кол ичкөсөгейин салырын дилеп турар.

Чүгө дөргө бөтү хураган да турганынча бодаарга, айкалдаарыңа... ессе бугу таарымчалыг байдалар тургустуяң. Бирөөдө, өт-бүтүнүн мал эстегинин дурдугуламы аэвэш элөө апарган. — Ор-дас, керөөжөн-дас хойжу кай шаг-теңин дургузуда мал аяжылдып айкалап турар.

— Амгыдалыңнын байдалың мичтар тургустуна берген, он беш харымдаа. Кудура салбырынның сут-баран ферманында саянчылаа күш-ажымлы эгелем. Бугуң он беш харын олодар, уугуларың керештен эртенгийн дөрт-беш пакта тургурыйдаң. Кээр-дөр мен, ам-лаа удузун дөш бажыгма бут бажынтаа оттурбас дөш, кичыптаа мен. Ыкчалда-даа эртенги хаалаа күш-ажымлың эгеле киргенмге хейизг-даа хомуду дилем чок. Чүгө дөргө салаа даже уңту турганың түт бөрү мен бөтүңү аас-кеңең.

де, күн-жылдың дамы-
ғышқанына әкелген —
деп, Фаина Донганова бис-
нес чығалады.

Эки аяқтарына бір-
барында болза, қолжу е-
түз бұла-дала дертен хари-
ашқан, назы-мары бұдур-
чүдүз аяқтарына өң-
таарымчалығ. Олардың уқу-
рт-дарты еске.

— Бир қойлан-на дерт ки-
лограмма дүктү кырпып ай-
турар-дыр силер, оң чажы-
ды мүдөл? — деп, айтканын
та Ф. Д. Самдан дарт хары-
бербей.

— Қышқы үде хой чы-
лмы, ышқы черлерге, хары-
чымчак, терен-дала болза-
оң-сигенінг оларже чүт-
күр. Малды мугулай қыл-
дыр санап болбас, ол чүс-
дас хураганының аразын-
дан болдуқ чаш телуңү-
үңү ылғай танып кбар, ес-
не аалдың малы каттыңмы
көрге, чамдык қойлар еске-
лүр бәза чайнг, чалтаңчык
кандыг-дала талалары бар.

Изг чай дүжүр көрге
бистін қолданыс қойлаа-
Хөндөредө чайланче уга-
оқтап, туруп болр. Қажы-
олче стреге, серин олар
ларга чедер дөш, орун-
оң мзырып чыр чымч
кылдыр далажы, чайлаа-
сактып жуужулкиан
көрге, кижинг сөтс-са
ғыжына кийл-дала, чал-
бес дюр—дөш, малчы
чылдыр дарт өлөтүн қой-
кыжя дүрум ышпак кылды
барымдаларын, оңу хажа
дар болза, малдан өки про-
дукция ап тилданыма аны

маралын, ажил-жижиг
тодлагай чижикээр-биле
биске чугаалдан.

Оон дөмөгөлч ояры бэ
эв, сүтэвч-дээ, дүх-дээ
мидэл алып бүтү продукция
кандиг-дээ чажыг чүтү
ажылга-айл туур мен, мал
дээ азырал-караталык
Саргыга ууэр, эл-шкы
ууэр камгалал чөмөгчөл
ойнуун дүгүн хараган-та-
дартга «маралды-шүтреттес»
чуудалын ой-шандан эрттире
ри, кеш азырлагалы, ко-
дурга ууэр эмээшкенинче
Чугале ол ажилдар өлөш
чуудан, арган хойларын
дүгү дүжүг каар, олардан
кандиг продукция алып
боор, чингичен малды се-
мүртүр азыраар керек.

Блангыз хой кааказын
иштин чыгыс аай докым
чагы, чогууламгы температу-
рага тургузганыг хой үен
эг-бөдө үндүрүп туурат. Та-
дөмөлд-биле туттумал ка-
жанын ханаларын малга-
лалдык, өл кеш адо-биле сым-
кымыр, ханаларын дорала-
рын булдырар-биле хөмөри-
дөш, ол-бо кымыр чүтүл-
түдүлсө, Ол аграларын ду-
заы-биле малчынаар кышт-
хур аялы туурат.

Партсээдине уткуштур
малчын кижининг эң эки бе-
дээ — төртүр хойданча ча-
малды камгалал алыр
Фанка Донгакоева Сымал
1986 чыла бедиж кергүтү-
леринг болур дөш кымыр
ажылдан туурат.

А. ОБСУР.

